

maa vurderer alt for lavt. Jeg tror, at man, naar der er Tale om en By's Vækst, maa passe paa, at de Krav, Byen som Helhed stiller og maa stille, blive varetagne, at man ikke over de Fordele, der kunne naas paa et enkelt Punkt, glemmer, hvad de samlede Interesser kræve. Og nu stiller det sig for mig saaledes, at hvorledes end Byen udvider sig, vil det altid være paa Befolknings af Byens sunde Udvikling, hvis man ikke sørger for, at der vedblivende er saadanne store frie Pladser til Stede, som dem, Fællederne nu udgøre. Jeg vil endog sige, at jo mere Byen udvider sig, desto mere vil nødvendigvis de Krav stige, der gaa ud paa, at man ikke kan undvære slige aabne Pladser. Saa godt som alle store Byer have saadanne, og hvor de ikke have dem, fortrinde de bitterlig, at de ikke i Tide have været opmærksomme paa, at her var et Synspunkt, man ikke maatte kaste Brag paa. Man siger maaste. Det er rigtigt nok, men det er noget, der gælder den enkelte By og ikke et Hensyn, som det er Statens Sag at varetage; det bliver jo Kommitten, som skal sørge for, at man her gaar frem efter en forsvarlig Plan. Det er jeg i Princippet ganske enig i, men fordi man i Princippet er enig i noget, derfor er det ikke givet, at man i Øjeblikket anser det for praktisk heldigt at gaa den Vej, som et saadant Princip angiver. For mig er det nemlig givet, at selv om det i Princippet maa være Kjøbenhavns Kommune, der bør sørge for den fornødne Plads og Luft for Byens Befolkning, saa har man ingen absolut Garanti for, naar Kjøbenhavns Kommune faar disse Fælledet udleveret, at de ikke netop blive, særlig maaste i en snæver finansiel Bending, benyttede til et stort finansielt Projekt om Bebyggelse, og hvis man siger, at Staten albrig har blandet sig i sligt, saa svarer jeg dertil, at det i Virkeligheden henhører under de Forhold, som Staten altid gennem Lovgivningsmagten har taget sig af. Det maatte saaledes være en Kommunes egen Sag at bestemme, hvor brede Gaderne i Byen skulle være i Forhold til Højden af de Huse, der blive byggede, men alligevel er det igennem Byggelovene sørget for, at Kommunerne Landet over ikke her gaa hen og forbyrde sig mod de naturlige Sundhedshensyn. Saadanne Ting som hygiejniske Forhold eller Reglerne for den offentlige Orden o. l. i en Kommune hører ganske naturligt for en væsentlig Del hjemme under Statsmagtens Afgørelse, og med samme Ret, som man altsaa ved Lov forbyder at bygge Huse højere end i et vist Forhold til Gadens Bredde, med samme Ret

mener jeg, det er naturligt, at Staten ogsaa sørger for, at en By som Helhed kommer til at faa den fornødne Tilgang af Luft gennem aabne og frie Pladser. En Hovedstad, som bygger sine Bygninger 4—5 Etager højt op, som brolægges mere og mere med en uigennemtrængelig Stenforpæ, bliver lidt efter lidt, saa at sige, forvandlet til en Stenkolde, der derigennem mistet meget af det levende Præg, hvad Jordoverfladen angaar, som ellers er ganske naturligt, og som er nødvendigt for ethvert Terrain, der fuldt ud skal bevare en Befolknings Sundhedsforhold. Saa meget mere er det nødvendigt, at disse store og græsbegrævede Pladser komme til at ligge der fremdeles, som de repræsentere, og i Fremtiden ved en fornuftig Fremgangsmaade kunne komme til endnu mere at repræsentere den nødvendige Rolle. Plantevæksten spiller lige over for alt Liv, som Midde til at forny den Luft, der opbruges i store Byer, efter en saa stor Maalestof. Plantevedden, selv saaledes som den repræsenteres gennem det Græs, der vokser, er jo at betragte som en stor atmosfærisk Fabrik, men endnu mere selvfølgelig, hvis der kunde være Tale om delvis at beplante saadanne Strækninger med Stov. Der er jo Eksempler paa, hvorledes Udryddelsen af Stov har gjort hele store Egne, ikke alene i Frankrig, men ogsaa i Italien f. Eks., aldeles ufrugtbare og uboelige for Mennesker. Men den næst spille disse store Pladser jo ogsaa en Rolle for Befolkningens Liv, afgive det, som ogsaa Bybefolkningen til Stabilitet trænger til, et stykke Vandliv, som kan komme til at kaste en Smule Solfitt ind i det snævre Byliv. Hvor mangfoldige Luftinder af Mennesker er sammentrængte paa forholdsvis saa lille et Rum, som en By udgør, maa der, trods alle Sundhedsforholdsregler fra det offentlige Side, alligevel være samlet en Hov Usundhed i mange af de Lokaler, i hvilke Mennesker opholde sig, selvfølgelig des mere, jo fattigere disse Mennesker ere. Der trænges til en Modvægt herimod for alle dem, der gennem deres Bæftigelser, deres Haandværk, deres Deltagelse i industriel Virksomhed el. lign., er tvungne til Dagen og Ugen igennem at opholde sig i disse ugunde Lokaler og saaledes faa deres Linger, deres Organisme forgiftet gennem den smittede Luft. Og saa af den Grund vil det være nødvendigt, at der er Afgang, og i Tidernes Løb stigende Afgang, til saadanne Friluftspladser, som Friluftsbewægelsen vil være i Stand til at danne en Modvægt mod det stillestående Liv, en stor Del af en Hovedstads Befolkning tvært-